
FOLKETINGET

Det Udenrigspolitiske Nævn

EU-konsulenten

EU-note

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere
Dato: 3. december 2009

Lissabontraktatens betydning for politikområder under Det Udenrigspolitiske Nævn

Lissabontraktaten trådte i kraft den 1. december 2009. Denne note giver et overblik over Lissabontraktatens væsentligste nyskabelser på Nævnets politikområder. For en generel gennemgang af Lissabontraktaten og de institutionelle ændringer henvises til [EU-note - E 8 af 6. december 2007](#), som er optrykt som bilag i EU-Oplysningens sammenskrevne udgave af Lissabontraktaten (s. 382).

Nedenfor benyttes følgende forkortelser:

TEU= Traktaten om Den Europæiske Union

TEUF= Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (erstatte traktaten om det Europæiske Fællesskab).

Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

Lissabontraktaten indebærer en **styrkelse af samordningen af EU-politikinstrumenter** på det eksterne område, navnlig ved oprettelsen af posten som højtstående repræsentant for udenrigsanliggender.

Med Lissabontraktaten oprettes posten som **højtstående repræsentant for udenrigsanliggender** med to funktioner - han/hun skal både være formand for Rådet for Udenrigsanliggender og en af Kommissionens næstformænd –

og skal sikre sammenhæng i Unionens optræden udadtil¹. Han/hun udnævnes af Det Europæiske Råd med samtykke fra Kommissionens formand. Som en af Kommissionens næstformænd er han/hun underlagt Europa-Parlamentets afstemning om indsættelse af den samlede Kommission. En erklæring, som Europa-Parlamentets repræsentanter tog initiativ til, og som kom i stand hen mod slutningen af regeringskonferencen, sikrer Europa-Parlamentet ret til at blive inddraget i udnævnelsen af den midlertidige første højtstående repræsentant.

Endvidere smeltes Unionen og Fællesskabet sammen til **én juridisk person**². Denne sammensmeltning har en særlig betydning for udenrigspolitikken, idet EU fremover kan indgå bindende aftaler med tredjelande og internationale organisationer, som både dækker det traditionelle arbejde i det daværende søjle 1-Fællesskab og den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Samtidig indføres en **fælles procedurebestemmelse** for forhandling og indgåelse samt evt. suspension og domstolsprøvelse af disse internationale aftaler³. Bestemmelsen fastlægger også reglerne for samspillet mellem Kommissionen/udenrigsrepræsentanten, Rådet og Europa-Parlamentet.

Hovedreglen i forbindelse med afstemninger om aftaler, der berører den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, vil som hidtil være **enstemmighed i Rådet**. Desuden inddrages Europa-Parlamentet som noget nyt i det økonomiske, finansielle og tekniske samarbejde med tredjelande. Hidtil har Europa-Parlamentet ikke haft nogen større indflydelse på indgåelsen af internationale aftaler.

Grundlæggende **forbliver den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik et mellemstatsligt anliggende**, og bestemmelserne bibeholdes i et særskilt kapitel i Unionstraktaten⁴. De mest markante ændringer i procedurerne er følgende:

- der i indføres et nyt, **særligt retsgrundlag for** vedtagelse af en afgørelse om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med medlemslandenes **behandling af personoplysninger** under udøvelsen af aktiviteter under FUSP'en⁵.
- Der indføres en såkaldt "**passerelle**" (fransk for "gangbro"), som betyder, at Det Europæiske Råd med enstemmighed kan bemyndige Rådet til at

---

¹ Jf. artikel 27 i TEU.

² Jf. artikel 47 i TEU.

³ Jf. artikel 218 i TEUF.

⁴ Jf. artikel 23-46 i TEU.

⁵ Jf. artikel 39 i TEU.

gå fra enstemmighed til kvalificeret flertal, dog bortset fra i afgørelser, der har indvirkning på militær- eller forsvarsområdet⁶.

- Det tilføjes, at **udenrigsrepræsentanten skal koordinere** medlemsstaternes samordning af deres optræden ved internationale organisationer⁷
- Lissabontraktaten bestemmer, at anvendelsen af **økonomiske sanktioner mod tredjelande** forudsætter et fælles forslag fra udenrigsrepræsentanten og Kommissionen, og der indføres krav om orientering af Europa-Parlamentet⁸. Endvidere præciseres, at sanktioner også kan anvendes over for fysiske eller juridiske personer m.v.

Det præciseres, at **EF-Domstolen** (som ændrer navn til EU-Domstolen) fortsat ikke har nogen kompetence på FUSP-området⁹. I den forbindelse præciseres det dog også, at Domstolen fortsat har kompetence til at kontrollere, om Unionens kompetencer på dette område udøves inden for de grænser og procedurer, der er fastsat i traktaterne, samt under retssager anlagt af private at prøve gyldigheden af retsakter på FUSP-området, der berører den umiddelbart og individuelt¹⁰.

Endelig præciserer Lissabontraktaten **FUSP'ens særlige kendetegn**, idet det understreges, at FUSP-samarbejdet udgør sin egen kompetencekategori¹¹, og at gennemførelsen af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik ikke berører procedurerne og beføjelserne på andre politikområder og omvendt¹².

Den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik

De nye bestemmelser om det fælles sikkerheds- og forsvarssamarbejde¹³ definerer blandt andet:

- Rækkevidden af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik¹⁴
- De opgaver, hvortil civile og militære midler kan anvendes¹⁵
- Muligheden for overdragelse af opgaver til medlemsstaterne¹⁶
- Det Europæiske Forsvarsagenturs opgaver¹⁷
- Deltagelse i permanent struktureret samarbejde¹⁸

---

⁶ Jf. artikel 31, stk. 3 og 4, i TEU.

⁷ Jf. artikel 34 i TEU.

⁸ Jf. artikel 215 i TEUF.

⁹ Jf. 275, stk. 1, i TEUF.

¹⁰ Jf. 275, stk. 2, i TEUF.

¹¹ Jf. artikel 2, stk. 4, i TEUF.

¹² Jf. artikel 40 i TEU.

¹³ Dvs. artikel 42-46 i TEU.

¹⁴ Jf. artikel 42 i TEU.

¹⁵ Jf. artikel 43 i TEU.

¹⁶ Jf. artikel 44 i TEU.

¹⁷ Jf. artikel 45 i TEU.

¹⁸ Jf. artikel 46 i TEU.

Der er indført en **solidaritetsklausul**: Hvis en medlemsstat udsættes for et væbnet angreb på sit område, skal de øvrige medlemsstater yde den pågældende medlemsstat al den hjælp og bistand, der ligger inden for deres formåen¹⁹.

Lissabontraktaten **bevarer grundtrækkene fra den eksisterende sikkerheds- og forsvarspolitik**. Målet er stadig en gradvis udvikling af en fælles EU forsvarspolitik, som med tiden kan føre til et fælles EU forsvar.

Dette forudsætter dog stadig en enstemmig beslutning i Det Europæiske Råd. Hovedsigtet med den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik er, at EU skal kunne varetage krisestyringsopgaver – de såkaldte Petersbergopgaver – med anvendelsen af såvel civile som militære midler, som stilles til rådighed af medlemsstaterne.

Lissabontraktaten **ajourfører hvilke typer opgaver**, der kan være tale om²⁰. Det drejer sig om følgende opgaver:

- Fælles aktioner på nedrustningsområdet,
- Humanitære opgaver og redningsopgaver,
- Rådgivnings- og bistandsopgaver på det militære område,
- Konfliktforebyggende og fredsbevarede opgaver,
- Kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse og postkonfliktstabiliseringsoperationer.

Desuden fastslås det, at disse opgaver kan bidrage til bekæmpelse af terrorisme.

Som noget nyt kan det **overlades til en gruppe af medlemsstater** at varetage disse opgaver, som så stiller den nødvendige militære eller civile kapacitet til rådighed²¹. Dette har dog bl.a. allerede fundet sted i forbindelse med EU-operationen i Congo i 2003, hvor det kun var en mindre gruppe af lande, som deltog. EU har ikke altid tilstrækkelig kapacitet til at påtage sig sådanne opgaver. Et vigtigt mål med Lissabontraktaten er derfor også at bidrage til en gradvis opbygning af den nødvendige kapacitet. Lissabontraktaten forpligter bl.a. derfor medlemsstaterne til gradvist at forbedre deres militære kapacitet.

Som noget nyt indføres en mulighed for, at medlemsstater kan gå sammen i et **permanent struktureret samarbejde** om udviklingen af militær kapacitet – f.eks. deltagelse i samarbejdsprogrammer for udvikling af forsvarsmateriel²².

---

¹⁹ Jf. artikel 42, stk. 7, i TEU.

²⁰ Jf. artikel 43 i TEU.

²¹ Jf. artikel 27, stk. 5, i TEU.

²² Jf. artikel 46 i TEU.

Til at bistå med udviklingen af den militære kapacitet **traktatfæstes** nu også oprettelsen af et europæisk agentur for forsvarsmateriel, forskning og militær kapacitet, også benævnt **Det Europæiske Forsvarsagentur**²³. Rådet oprettede dog allerede agenturet den 12. juli 2004 ved en fælles aktion. Endelig præciseres, at ansvaret for den mere konkrete fastlæggelse af et lands militære kapacitet forbliver et nationalt anliggende.

Det danske forsvarsforbehold

Forsvarsforbeholdet indebærer, at Danmark ikke deltager i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og tiltag indenfor forsvarsområdet. Danmark bidrager så heller ikke til finansieringen af aktioner inden for forsvarsområdet. Danmark kan dog ikke forhindre, at de øvrige EU-lande udvikler deres samarbejde på området.

Med venlig hilsen

Thomas Fich
(3611)

---

²³ Jf. artikel 45 i TEU.